

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi leimaverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan niin sanotulla OTC-listalla olevat arvopaperit vapautettaviksi arvopapereiden myynnistä suoritettavasta leimaverosta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotettuun muutokseen johtaneet syyt

Toukokuun 1 päivänä 1992 voimaan tulleella leimaverolain muuttamisesta annetulla lailla (375/92) luovuttiin arvopaperipörssin välityksellä tapahtuneista arvopapereiden myynneistä ja vakioiduista johdannaisopimuksista suoritettavasta leimaverosta. Vain arvopaperipörssin välityksellä tapahtuvien arvopapereiden kauppa vapautettiin leimaverosta, sillä arvopaperimarkkinalain muutostarve oli samaan aikaan selvityksen kohteena. Valtiovarainministeriö oli asettanut työryhmän, jonka tehtävänä oli 30 päivään huhtikuuta 1992 mennessä selvittää muun muassa arvopaperimarkkinalain perustana olevasta julkisen kaupankäynnin määritelmästä mahdollisesti johtuvat haitat markkinoiden kehityksen ja lainsäädännön kehittämisen kannalta. Työryhmän oli muun muassa esitettävä näkemyksensä siitä, vaatiiko markkinoiden kehittyminen ja kansainvälistyminen arvopaperimarkkinalain markkinapaikkojen kolmijakoon perustuvan rakenteen muuttamista.

Hyväksyessään leimaverolain muuttamisesta annetun lain eduskunta edellytti, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuudet leimaveron poistamiseen tai alentamiseen OTC- ja meklarilistan arvopaperikauppojen osalta ja antaa tarvittavan esityksen siten, että eduskunta ehtii

käsitellä esityksen vielä kevätistuntokauden 1992 aikana.

Arvopaperimarkkinalaissa (495/89) on määriteltä julkisen kaupan kohteena olevien arvopapereiden käsite. Ensinnäkin julkisen kaupankäynnin kohteena ovat pörssilistalla olevat arvopaperit. Toiseksi tällaisen kaupankäynnin kohteena ovat arvopaperit, joissa liikkeeseenlaskija on tehnyt arvopaperinvälittäjän kanssa niin sanotun kurssivälityssopimuksen, jossa välittäjä sitoutuu jatkuvasti muualla kuin arvopaperipörssissä antamaan sitovan osto- ja myyntitarjouksen liikkeeseen lasketusta arvopaperista. Näitä arvopapereita kutsutaan laissa sopimusmarkkina-arvopapereiksi, ja niitä ovat nykyisin niin sanotulla OTC-listalla olevat arvopaperit.

Kolmas muoto julkista kaupankäyntiä arvopapereilla on se, että muu kuin pörssi- tai sopimusmarkkina-arvopaperi on otettu kaupankäynnin kohteeksi arvopaperinvälittäjän tai arvopaperinvälittäjien muodostaman yhteisön ylläpitämässä menettelyssä, jossa kaupankäynti perustuu julkistettuihin sitoviin osto- ja myyntitarjouksiin. Menettelyn piiriin otettuja arvopapereita kutsutaan laissa markkina-arvopapereiksi. Näitä arvopapereita ovat esimerkiksi niin sanotulla meklarilistalla olevat osakkeet. Kaupankäynnin kohteeksi ottaminen meklarilistalle ei edellytä liikkeeseenlaskijan hakemusta

tai muuta tahdonilmaisua, vaan perustuu siihen, että yleisessä liikkeessä on arvopapereita, joihin kohdistuu niin laajaa kysyntää ja tarjontaa, että arvopaperinvälittäjä tai arvopaperinvälittäjien yhteisö pitää tarkoituksenmukaisena markkinapaikan luomista niillä käytävälle kauppalle.

Markkinapaikkatyöryhmä (VM 1992:12) ehdottaa arvopaperimarkkinalain julkisen kaupankäynnin käsitettä yksinkertaistettavaksi siten, että sopimusmarkkinatoiminnan käsite poistettaisiin laista. Lakiin jäisivät julkisen kaupankäynnin muotoina arvopaperipörssitoiminta, kurssivälitys ja muu julkinen kaupankäynti. Muu julkinen kaupankäynti jakautuisi sellaisilla arvopapereilla käytävään kauppaan, jossa arvopaperinvälittäjä on tehnyt arvopaperin liikkeeseenlaskijan kanssa kurssivälitys sopimuksen, ja kauppaan, jossa sopimusta ei ole tehty. Muun julkisen kaupankäynnin muotoja olisi sekä OTC-listan että meklarilistan ylläpitäminen.

Arvopapereiden kauppaa on pyritty ohjaamaan sellaisiin muotoihin, että sijoittajat saavat mahdollisimman paljon tietoa kauppohennoista ja määristä. Pörssivälittäjät ovat lain mukaan velvollisia ilmoittamaan pörssin ulkopuolella pörssiarvopapereilla tekemiensä kauppohennot ja määrät. Myös arvopapereiden liikkeeseenlaskijoille asetetut tiedonantovelvollisuudet tähtäävät sijoittajien saaman tiedon lisäämiseen. Pörssi- ja sopimusmarkkinayhtiö on arvopaperimarkkinalain 2 luvun 7 §:n mukaan velvollinen muun muassa julkistamaan jälkimarkkinoille kaikki sellaiset päätöksensä ja yhtiötä ja sen toimintaa koskevat seikat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan osakkeen arvoon. Jatkuva tiedonantovelvollisuus sen sijaan ei ulotu lain eikä itsesääntelynkään perusteella meklarilistan yhtiöihin tai muihin markkinavarvopaperin liikkeeseenlaskijoihin.

Laki on asettanut pisimmälle menevät velvollisuudet pörssiarvopapereiden liikkeeseenlaskijoille ja pörssivälittäjille. Ero sopimusmarkkina-arvopapereiden liikkeeseenlaskijoihin ei ole suuri, ja OTC-listan säännöissä eroa on edelleen kavennettu. Sen sijaan meklarilistalla olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet poikkeavat vielä tällä hetkellä pörssi- ja sopimusmarkkina-arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden velvollisuuksista.

Tarkoituksena on arvopaperimarkkinatoimikunnan (1991:48) ehdotuksen mukaan osana Suomen lainsäädännön saattamista ETA-sopi-

muksen mukaiseksi muuttaa arvopaperimarkkinalakia lisäämällä muun julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden velvollisuuksia. Samalla on tarkoituksena muuttaa myös lain markkinapaikkoja koskevia säännöksiä markkinapaikkatyöryhmän ehdottamalla tavalla.

Arvopaperimarkkinalain muutoksen jälkeen olisivat meklarilistalla olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet lähes samat kuin pörssi- ja OTC-listalla olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden velvollisuudet. Jos muun julkisen kaupankäynnin säännöissä velvoitettaisiin vielä välittäjät toimittamaan julkisuuteen hinnanmuodostuksen kanalta tärkeät tiedot markkinapaikan ulkopuolella käydystä kaupasta, ei olisi enää olennaista eroa eri markkinapaikkojen välillä. Markkinapaikkatyöryhmän mielestä leimaverolakia olisi kehitettävä siten, että siirtoleimavero voitaisiin poistaa sellaiselta kaupankäynniltä, jossa hinnanmuodostuksen luotettavuus turvataan yhtäältä liikkeeseenlaskijalle asetetulla tiedonantovelvollisuudella ja toisaalta markkinapaikalla kauppaa käyville välittäjille asetetulla tiedonantovelvollisuudella sen ulkopuolella tehtyjen kauppohennot määristä ja hinnoista.

2. Ehdotetut muutokset

Arvopaperimarkkinalain edellä selostetun muutoksen voimaantuloaikatauluksi on kaavailtu ensi vuoden alkua. Jotta olisi välttytty leimaverolain saman lainkohdan muuttamisesta kolmeen kertaan vajaan vuoden kuluessa, valtiovarainministeriössä on selvitelty mahdollisuuksia laatia leimaverolain säännöksen sanamuoto sellaiseksi, että myös meklarilistalla olevien arvopapereiden kauppa olisi vapautunut leimaverosta sen jälkeen, kun arvopaperimarkkinalain muutos olisi tullut voimaan. Tämä ei kuitenkaan osoittautunut lakiteknisesti eikä myöskään verovalvonnallisista syistä mahdolliseksi.

Tämän vuoksi ehdotetaan tässä vaiheessa leimaverosta vapautettavaksi vain OTC-listalla olevat arvopaperit. Arvopaperimarkkinalain muutoksen voimaantulon jälkeen vapautettaisiin myös meklarilistalla olevat arvopaperit leimaverosta, kuten Eduskunta on edellyttänyt. Siinä yhteydessä joudutaan selvittämään myös muun julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden leimaverotus.

Edellä esitetyn perusteella ehdotetaan leima-

verolain 55 § muutettavaksi siten, että leimaveroa ei olisi suoritettava myöskään arvopapereiden myynnistä, joka tapahtuu arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetussa sopimusmarkkinatoiminnassa.

3. Taloudelliset vaikutukset

OTC-listalla olevien osakkeiden vaihto on vuonna 1991 ollut noin 110 miljoonaa mark-

kaa, jonka mukaan laskettu leimaveron tuotto on ollut noin 2 miljoonaa markkaa. Vuonna 1990 oli leimaveron tuotto noin 4 miljoonaa markkaa, kun vastaava tuotto vuonna 1989 oli noin 15 miljoonaa markkaa.

4. Asian valmistelu

Esitysehdotus on valmisteltu virkatyönä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

55 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös niin sanotulla OTC-listalla olevien arvopapereiden myynnin vapauttamisesta leimaverosta. Pykälän mukaan arvopapereita myytäessä tai vaihdettaessa olisi leimavero 1,6 prosenttia silloin, kun kauppa tapahtuu arvopaperimarkkinalain 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvopaperipörssitoiminnan tai 3 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella. Leimaverovapauden edellytyksenä olisi, kuten arvopaperipörssin välityksellä myytyjen arvopapereidenkin kohdalla, että sopimusmarkkina-arvopaperikauppa on tehty markkinapaikalla.

85 §:n 1 mom. Lainkohdassa on säädetty velvollisuudesta laatia leimaverolaskelma. Säännökseen ehdotetaan tehtäväksi 55 §:n muuttumisesta johtuvat tarkistukset.

87 § 1 mom. Lainkohdassa on säädetty velvollisuudesta näyttää asianomaiselle verotoi-

mistolle leimaverolaskelma. Lainkohdan sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi 55 §:ään tehtyä muutosta vastaavaksi.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin niihin arvopapereiden luovutuksiin, jotka tapahtuvat lain tultua voimaan.

3. Säättämisjärjestys

Koska lakiehdotuksessa ei ole kysymys uudesta tai lisäystä verosta, se olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa säättämisenjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 55 §, 85 §:n 1 momentti ja 87 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 55 § ja 85 §:n 1 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetussa laissa (375/92) ja 87 §:n 1 momentti 16 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (174/79), seuraavasti:

55 §

Myytäessä tai vaihdettaessa arvopapereita arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvopaperipörssitoiminnan tai 3 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella leimaveroa on suoritettava 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai vaihtoarvosta.

85 §

Kun arvopaperien myynti tai vaihto tapahtuu arvopaperipörssitoiminnan tai arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella, on, jos molemmat sopimuksentekijät ovat arvopaperikauppiaita, kumpaisenkin laadittava luovutuksesta laskelma, joka on varustettava leimamerkeillä puoleen 55 §:ssä mainitusta määrästä. Muissa tapauksissa on, jos toinen sopimuksentekijä on arvopaperikauppias taikka jos luovutus tapahtuu huutokaupalla joko pörssihuoneistossa tai muualla tahi muuten kolmannen henkilön välityksellä, arvopaperikauppiaan, huutokaupantoinittajan tai välittäjän, mutta muuten arvopapereita myytäessä myyjän ja vaihdettaessa jommankumman sopimuksente-

kijöistä laadittava luovutuksesta laskelma. Sen, joka on velvollinen laatimaan laskelman, on varustettava se viimeksi mainitussa lainkohdassa säädettyyn täyteen määrään leimamerkeillä.

87 §

Jokainen, joka arvopaperien myynnin tai vaihdon tapahtuessa arvopaperipörssitoiminnan tai arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella on ollut sopimuksen tekijänä, on velvollinen kahden kuukauden kuluessa myynnin tai vaihdon tapahtumisesta näyttämään asianomaiselle verotoimistolle 85 §:n 1 tai 2 momentissa mainitun laskelman. Kahden kuukauden määräaika luetaan kuitenkin omistusoikeuden siirtymisestä, kun asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet siirretään uudelle omistajalle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1992.

Lakia sovelletaan niihin arvopapereiden luovutuksiin, jotka tapahtuvat lain tultua voimaan.

Naantalissa 26 päivänä kesäkuuta 1992

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 55 §, 85 §:n 1 momentti ja 87 §:n 1 momentti,
 sellaisina kuin ne ovat, 55 § ja 85 §:n 1 momentti 30 päivänä huhtikuuta 1992 annetussa laissa (375/92) ja 87 §:n 1 momentti 16 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (174/79), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

55 §

Myytäessä tai vaihdettaessa arvopapereita ilman arvopaperipörssin välitystä leimaveroa on suoritettava 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai vaihtoarvosta.

85 §

Kun arvopaperien myynti tai vaihto tapahtuu ilman arvopaperipörssin välitystä, on, milloin molemmat sopimuksentekijät ovat arvopaperikauppiaita, kumpaisenkin laadittava luovutuksesta laskelma, joka on varustettava leimamerkeillä puoleen 55 §:ssä mainitusta määrästä. Muissa tapauksissa on, jos toinen sopimuksentekijä on arvopaperikauppias taikka jos luovutus tapahtuu huutokaupalla joko pörssihuoneistossa tai muualla tahi muuten kolmannen henkilön välityksellä, arvopaperikauppiaan, huutokaupantoinittajan tai välittäjän, mutta muuten arvopapereita myytäessä myyjän ja vaihdettaessa jommankumman sopimuksentekijöistä laadittava luovutuksesta laskelma. Sen, joka on velvollinen laatimaan laskelman, on varustettava se viimeksi mainitussa lainkohdassa säädettyyn täyteen määrään leimamerkeillä.

87 §

Jokainen, joka arvopaperien myynnin tai vaihdon tapahtuessa ilman arvopaperipörssin välitystä on ollut sopimuksen tekijänä, on

Ehdotus

55 §

Myytäessä tai vaihdettaessa arvopapereita *arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvopaperipörssitoiminnan tai 3 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitetun arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella* leimaveroa on suoritettava 1,6 prosenttia kauppahinnasta tai vaihtoarvosta.

85 §

Kun arvopaperien myynti tai vaihto tapahtuu *arvopaperipörssitoiminnan tai arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella*, on, jos molemmat sopimuksentekijät ovat arvopaperikauppiaita, kumpaisenkin laadittava luovutuksesta laskelma, joka on varustettava leimamerkeillä puoleen 55 §:ssä mainitusta määrästä. Muissa tapauksissa on, jos toinen sopimuksentekijä on arvopaperikauppias taikka jos luovutus tapahtuu huutokaupalla joko pörssihuoneistossa tai muualla tahi muuten kolmannen henkilön välityksellä, arvopaperikauppiaan, huutokaupantoinittajan tai välittäjän, mutta muuten arvopapereita myytäessä myyjän ja vaihdettaessa jommankumman sopimuksentekijöistä laadittava luovutuksesta laskelma. Sen, joka on velvollinen laatimaan laskelman, on varustettava se viimeksi mainitussa lainkohdassa säädettyyn täyteen määrään leimamerkeillä.

87 §

Jokainen, joka arvopaperien myynnin tai vaihdon tapahtuessa *arvopaperipörssitoiminnan tai arvopaperinvälittäjien yhteisön ylläpitämän*

Voimassa oleva laki

velvollinen kahden kuukauden kuluessa myynnin tai vaihdon tapahtumisesta näyttämään asianomaiselle verotoimistolle 85 §:n 1 tai 2 momentissa mainitun laskelman. Kahden kuukauden määräaika luetaan kuitenkin omistusoikeuden siirtymisestä, kun asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet siirretään uudelle omistajalle.

Ehdotus

sopimusmarkkinatoiminnan ulkopuolella on ollut sopimuksen tekijänä, on velvollinen kahden kuukauden kuluessa myynnin tai vaihdon tapahtumisesta näyttämään asianomaiselle verotoimistolle 85 §:n 1 tai 2 momentissa mainitun laskelman. Kahden kuukauden määräaika luetaan kuitenkin omistusoikeuden siirtymisestä, kun asuinhuoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet siirretään uudelle omistajalle.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1992.*

Lakia sovelletaan niihin arvopapereiden luovutuksiin, jotka tapahtuvat lain tultua voimaan.
